

Cum modelează destinul României pentru următorul secol dezvoltarea bazelor americane în țara noastră și programul F-35

Citind filipica lui Kuzmin, ai senzația că, dacă ar fi fost cumva în aceeași cameră cu principesa Margareta a României, s-ar fi purtat ca un suporter Spartak Moscova mai înfierbântat. Sau, în cel mai bun caz, ar fi bătut cu pumnul în masă, strigând „Ialta sunt eu!”, după modelul comisarului sovietic Andrei Vîșinski în 1945.

Cine crede că acesta este un accident produs de temperamentul mai aprins al unui ambasador – se înșală. Aceasta este politica „pură și dură” a lui Vladimir Putin din ultimul deceniu: nu e loc pentru prea multă diplomație în diplomația rusă din regiunea noastră. Vezi Georgia. Vezi Crimeea. Iar asta se întâmpla având pe fundal o lume tot mai complicată, mai multipolară și confrunțată, cu China ținând tot mai clar o poziție de superactor militar din anul 2050, cu o desenare tot mai apăsătoare a unei confruntări între blocul sunnit și cel šiit, cu o Turcie care vrea să devină 50% lider al lumii islamice și 50% membru NATO.

Citesc uneori, inclusiv pe pagina mea de Facebook, argumentele unor oameni inteligenți și de bună-credință, care exprimă rezerve sau critici la adresa programului de modernizare a Armatei Române:

- „E scump, cu acei bani puteam investi mai mult în educație...”;
- „Nu are nimeni nimic cu noi, aruncăm banii în vânt”;
- „Oricum, dacă se enervează Putin, ne rezolvă în 24 de ore!”

Împotriva acestor obiecții, eu cred că forța României în următorul secol trebuie să aibă la bază următoarele principii:

1. Pe termen scurt, mediu și lung, nu există varianta slăbiciunii în regiunea Mării Negre. Ambițiile Rusiei și Turciei amintesc de situația din urmă cu două-trei secole, când Imperiul Otoman și cel Țarist se confruntau peste Caucaz și Țările Române. Nu poți ghici cum se pot compune, descopune și recompune interesele Rusiei, Turciei, Statelor Unite, Chinei și Uniunii Europene în zona noastră de falie. Statele slabe sub raport militar vor fi vulnerabile și vor avea de pierdut. Uitați-vă la Georgia și Ucraina. Gândiți-vă la istoria noastră, măcar din secolul al XVIII până în secolul XX.

2. Ideea că forța militară e cheltuială pură și afectează bugetul pentru educație și dezvoltare e una naivă. Dimpotrivă: istoria demonstrează că o țară se modernizează concomitent cu armata sa. Când Egiptul sau Imperiul Otoman au încercat, în secolul al XIX-lea, să importe (doar) tehnologia și strategia militară din Occident, au suferit o schimbare socială profundă, pentru că formarea unei generații de artileriști, de exemplu, presupunea înființarea de universități, aducerea de profesori francezi sau britanici (cu tot cu familii, care aveau nevoie de magazine occidentale și cafelele), publicarea unor manuale de matematică și chimie, formarea de tipografi și traducători – și uite așa, dintr-o banală dotare a armatei cu 100 de tununuri moderne, te trezeai pe jumătate occidental. O armată modernă ridică rapid nivelul

științific și tehnologic al întregii societăți, pentru că o armă de top va fi utilizată și întreținută pe plan local, punând presiune asupra institutelor, universităților și fabricilor naționale să se ridice rapid la nivelul său (chiar dacă furnizorul inițial e american, francez, german etc). O armată modernă schimbă inclusiv infrastructura învechită de decenii, pentru că nimeni nu e dispus să trimită avioane, transportoare blindate sau corvete de zeci de milioane de euro pe drumuri, piste sau în porturi decrepite.

3. Oricât de puternică regional ar fi armata rusă, există un punct dincolo de care o potențială agresiune a acesteia este complet descurajată. Acest punct este accesibil prin eforturi rezonabile (nu utopice) ale forțelor de pe flancul estic al NATO, cu accent pe țările care au o politică fermă împotriva expansionismului: statele baltice, Polonia și România.

În ultimul an, ecuația geopolitică a regiunii noastre – care a fost masiv influențată de conflictul din Crimeea – a devenit și mai complicată de dezacordurile diplomatice dintre SUA și Turcia. Erdogan a ales să joace cartea unei puteri militare și economice majore, care urmărește obiective multiple, refuzând să își asume un set univoc de reguli (cele dorite de SUA și NATO). Din acest motiv, încercând să își reconstruiască și relația cu Rusia, liderul turc s-a orientat către sistemul rusesc de apărare anti-rachetă S-400, lucru care implică accesul său la două tipuri de tehnologie (americană și rusească) care în mod normal nu trebuie să se afle concomitent în aceleași mâini, având în vedere caracterul lor clasificat. În replica, Statele Unite au blocat programul de vânzare a spectaculosului avion F-35 către Ankara – o pierdere majoră în termeni de securitate pentru Erdogan. Oricât de puternice ar fi protestele acestuia, Washingtonul nu va ceda asupra acestui punct, existând reguli politice, militare și de intelligence foarte clare pentru ca un stat să poată fi acceptat în programul F-35. Tensiunile dintre Turcia și SUA au fost amplificate și de eterna problemă kurdă. Deși Donald Trump a încercat o nuanțare a poziției americane pe această temă, kurzii reprezintă un partener prea important al Americii în zona atât de complicată dintre Siria, Irak, Iran și Turcia ca să poată fi ignorați.

Pe fondul acestor tensiuni, Recep Tayyip Erdogan a ținut să răspundă în termenii unei mari puteri, care ridică miza în loc să își revizuiască pozițiile: „Dacă va fi necesar, vom închide atât Incirlik, cât și Kurecik. Dacă vor fi aplicate sancțiuni împotriva noastră, atunci vom răspunde în baza reciprocității.” Foarte cunoscută, baza de la Incirlik, din sudul Turciei, are o poziționare optimă pentru acțiuni în Orientul Mijlociu, beneficiind din acest motiv inclusiv de capacități nucleare impresionante. Aflată mai la est, baza de la Kürecik operează un sistem radar important de avertizare timpurie antibalistică.

Aceste evoluții au o importanță majoră pentru România din două motive. În primul rând, indiferent ce se va întâmpla cu bazele de la Incirlik și Kurecik, care au mai fost folosite de-a lungul timpului ca element de negociere fermă între Ankara și Washington, e limpede că armata americană își pregătește scenariile de rezervă. Ea este obligată să identifice din vreme soluții alternative pentru eventualitatea în care Erdogan chiar va fi dispus să își pună în practică amenințările. Marele avantaj al bazelor din Turcia constă în apropierea lor atât de Orientul Mijlociu, cât și de Marea Neagră. În lipsa lor, forțele americane vor trebui probabil divizate între centre orientale (Iordania, Israel) și centre „pontice” (România). Prudent, gradual, fără mișcări spectaculoase, prezența militară americană în România și Polonia va continua să crească iar infrastructura dedicată armatei se va îmbunătăți și dezvolta, astfel încât NATO și aliatul nostru strategic să nu fie luate prin surprindere de o eventuală mișcare radicală a lui Erdogan. Pentru securitatea României, această

tendință are implicații uriașe. Garanția NATO și SUA, având în vedere forța lor încă neegalată, oferă țării noastre câteva decenii, poate chiar un secol de liniște – și asta într-un context internațional și regional complicat. Iar liniștea înseamnă dezvoltare. Dezvoltare economică, dezvoltare în direcția educației și competitivității, creștere pentru nivelul de trai și sistemul de sănătate.

În al doilea rând, programul F-35 se află în acest moment într-un moment de cumpănă pe fondul blocajului din Turcia, fiind disponibil mai rapid și mai avantajos pentru țara noastră. Deși există încă voci care consideră că F-35 reprezintă un lux la care România nu poate încă visa, având în vedere progresele lente făcute în programul F-16 second-hand, lucrurile stau în realitate diferit (costurile aparatului scad, între altele, de la un an la altul) Opțiunea noastră pentru avioane F-16 la mâna a doua a venit tocmai ca o pregătire pentru un proiect major F-35. Aparatele F-16 au implicat, în fapt, pasul cel mai greu pe care eram nevoiți să îl facem: formarea piloților în logica „F”, pregătirea infrastructurii (de la piste la hangare speciale), dezvoltarea unei rețele de întreținere, reparație și modernizare. Această lungă etapă de „reformatare” a aviației militare române face mult mai ușoară și mai ieftină trecerea către F-35, pentru că unele specificații tehnice costisitoare și complexe sunt deja bifate. Planul pe termen lung (un deceniu) al României este să se orienteze așadar către avionul american de top, discuțiile fiind deja antamate.

În regiunea noastră au loc, de altfel, evoluții majore în privința opțiunii pentru F-16 și F-35. Slovenia și Slovacia s-au orientat, în ultimii doi ani, către F-16 (câte 14 fiecare). Grecia își modernizează impresionanta flotă de F-16. Croația a obținut de la Israel posibilitatea de a achiziționa 12 F-16 care urmau să fie modernizate, însă vânzarea a stagnat din cauza unor rezerve exprimate de SUA. Turcia, pe de altă parte, pregătise o achiziție majoră de F-35, obținând și un centru regional de dezvoltare (alături de cele din Italia și Japonia). Blocarea vânzării a generat o oportunitate politică și economică majoră, pe care Polonia a înțeles-o cel mai bine. Ea va finaliza în ianuarie negocierile pentru nu mai puțin de 32 de unități F-35, primele unități urmând să fie livrate peste patru ani. Condițiile economice și tehnice obținute de Polonia sunt remarcabile, iar pentru parteneriatul SUA-Polonia consecințele sunt majore: un astfel de parteneriat, care implică și încrederea solidă a Americii în stabilitatea politică a Poloniei, aduce de la sine și ridicarea vizelor, care nu se mai justifică la acest nivel de cooperare. În mod interesant, Ungaria și-a exprimat interesul pentru programul F-35, fiind în acest moment cu un sfert de pas înaintea României.

În luna aprilie 2019, România a fost inclusă pe lista statelor care pot obține tehnologia F-35, semnal esențial privind încrederea SUA în profilul nord-atlantic al țării noastre. E un context bun pentru a urma modelul polonez, încercând să obținem o accelerare a programului F-35, cu toate beneficiile economice și diplomatice subsecvente. România are premise pentru a deveni un centru regional pentru adaptarea și întreținerea acestui aparat de elită, care este, între altele, un supercomputer. F-35 nu reprezintă un simplu produs care vine fără implicații din partea americană. Concomitent cu el, SUA în ansamblu își cimentează prezența în zonă, pentru că – așa cum a demonstrat-o situația din Turcia – protejarea unui astfel de avion constituie un interes strategic american.

Pariul meu pentru 2020 – fiind convins că decidenții politici din România înțeleg deja argumentele de mai sus – este că acesta va fi anul unei apropieri și mai puternice de Statele Unite ale Americii prin dezvoltarea prezenței aliaților noștri aici, pe fondul incertitudinilor din Turcia, dar și pe fondul accelerării programului F-35 în beneficiul militarilor noștri. În condițiile unui astfel de parteneriat profund, problema vizelor se va rezolva de la sine.